

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Актуальність теми дослідження. Виробництво - це категорія, що характеризує сутність соціального, оскільки саме виробництво є діяльним родовим життям людини, тим способом, яким вона утверджує себе, як родова істота. Історія розвитку суспільства - це передусім історія розвитку виробничого суспільного життя, як особливого соціального виду життєдіяльності. Виробництво - це діяльність сукупна, суспільна, це єдність пізнавальної та практичної діяльності. Ці характеристики виробництва передбачають їх розгляд як єдності матеріальних і духовних знарядь виробничої діяльності, матеріального і духовного способів освоєння природного та соціального. Єдність матеріальної та духовної сторони суспільного виробництва характеризує сутність суспільного способу життєдіяльності протягом всієї історії людства. **Мета дослідження:** визначити сутність соціального виробництва, усвідомити єдність матеріального та духовного у виробничій діяльності, пояснити системність, цілісність суспільства. **Завдання дослідження:** проаналізувати суть суспільного виробництва, та показати його роль у розвитку суспільства. **Об'єкт дослідження:** діяльність суспільства і її системна єдність. **Предмет дослідження:** суспільне виробництво. Потреби викликають до життя виробництво. Воно виникає і розвивається як процес, спрямований на задоволення матеріальних потреб людини. Потреба примушує людину визначити мету майбутніх дій. Кожна задоволена потреба породжує виникнення іншої. Це веде до удосконалення людиною знарядь праці. Наслідком зміни знарядь праці є зміна форм зв'язку між людьми в процесі виробництва, сутність їх взаємодії з природою. Визначення матеріального виробництва як одної реальної основи історії дає змогу глибше усвідомити дію об'єктивних суспільних законів. Матеріальне виробництво не існує поза суспільством. Матеріальне виробництво виникає і формується в процесі суспільного життя [1]. Зміна засобів праці веде до зміни способів виробництва матеріальних благ. Кожний новий спосіб виробництва є якісно новим етапом, новим ступенем у розвитку суспільства. Виробляючи умови, в яких людина проживає, вона тим самим виробляє саму себе. Зі зміною способу виробництва змінюється весь уклад життя суспільства - виникають нові організації, установи, змінюються погляди людей, їхня психологія. Будь-які зміни, що відбуваються в способі виробництва, структурі соціальної системи, викликають якісні перетворення в усіх її сферах. Значення матеріального виробництва не обмежується тим, що воно - необхідна умова існування суспільства і людини [1]. Матеріальне виробництво - це визначаюча реальність, яку кожне покоління застаеть як дещо, що склалося, відносно стійке. Люди не можуть її конструювати. Вони повинні узгоджувати свої дії з цією суспільною реальністю, та як вони узгоджують їх з реальністю природною. Тому якщо якісь закликати пояснити системність, цілісність суспільства. В матеріалістичному розумінні історії нерозривно пов'язані ідея детермінованості людини об'єктивними умовами буття і визнання свободи, активності, творчості. Кожна людина - продукт обставин, що склалися; але і людина може змінювати обставини [1]. Виробництво з точки зору марксистської теорії можна розглядати і в більш широкому змісті слова як життєдіяльність суспільства, як суспільне виробництво, в якому матеріальне відіграє головну, визначальну роль. Поняття «суспільне виробництво», якому К.Маркс надав велике значення, фіксує той факт, що люди виробляють не тільки речі, матеріальні блага і цінності. Беручи участь в суспільному виробництві, вони виробляють і відтворюють свою соціальність: суспільні відносини, групи і інститути, а в кінцевому випадку суспільство і самих себе, свою власну суспільну сутність. Матеріальне розуміння історії виводить, нас таким чином, на людину - головну дійову особу, яка втілює в собі загадку, мету і зміст історичного процесу. Але шлях до вирішення загадки лежить через дослідження об'єктивних законів суспільства, в якому індивіди, виробляючи необхідні для життя матеріальні блага, створюють одночасно і себе, і суспільство [1]. Матеріальне виробництво є основою суспільного розвитку. Це - своєрідна передумова історії. Коли людство хоч би на годину зупинило процес матеріального виробництва, то воно б спотворило історію розвитку цивілізації [2]. Далше осмислення суспільства як системи зв'язане з аналізом її цементуючого ядра - способу виробництва. Спосіб суспільного виробництва - це спосіб створення і відтворення суспільної людини (індивіда) і людського суспільства, соціуму. За структурою - це система взаємодіючих елементів матеріального (технологічного та економічного) і духовного суспільного способу виробництва, їх єдність. Не зводячи всіх основних причин існування суспільства до матеріального виробництва, соціальна філософія вважає безсумнівним: матеріальне виробництво - системотворчий компонент соціуму, що інтегрує всі його компоненти в цілісність. Суспільство не може існувати без виробництва матеріальних благ, засобів існування людей, що здійснюється певним способом. На відміну від політичної економії, що вивчає економіку, до того ж у всіх її властивостях та відносинах, соціальна філософія використовує поняття спосіб виробництва і його складові - продуктивні сили та виробничі відносини - для дослідження суспільства і підходить до способу виробництва як до загальносоціально-філософського поняття, що виражає взаємозв'язок внутрішніх елементів [2]. Інакше кажучи, соціальна філософія виражає світоглядну природу способу виробництва, його складових та його методологічну роль у пізнанні суспільства як системи [2]. У такому аспекті спосіб матеріального виробництва виражає суть суспільного виробництва і його роль у розвитку суспільства. Більш-менш однозначне визначення іх можливе лише в абстракції, на рівні теоретичного аналізу. Реальне життя суспільства характеризується химерним плетивом суспільних взаємозв'язків і стосунків. Розібратись у цьому плетиві завжди надзвичайно важко. Суспільство - це єдина, цілісна система. Саме тому соціальна філософія обережно ставиться до інтерпретації її в контексті дилеми первинності - вторинності суспільних відносин, підкреслює їхній органічний взаємозв'язок, цілісність пізнання яких розцінює як більш евристичний принцип, ніж дилема. Значачена цілісність системи суспільних відносин позначається категорією «спосіб життя», що замикає теоретичну модель суспільства, синтезує різноманітні життєві процеси, підводить їх до єдиної й неперечної основи - людини як самоцілі суспільно-історичного розвитку. Спосіб життя - це синтетична характеристика сукупності типових видів життєдіяльності людей (індивідів та соціальних спільнот) у єдності з умовами життя суспільства. Спосіб життя охоплює всі сфери суспільства: працю і побут, суспільне життя й культуру, поведінку (стиль життя) людей та їхні духовні цінності. Він реалізується через діяльність, виробництво, в якому виділяються такі провідні елементи: безпосереднє виробництво, розподіл, обмін, споживання. Звичайно, матеріальні та духовні блага створюються в сфері безпосереднього виробництва. Щоб було що споживати (обмінювати, розподіляти), треба щось виробляти. Внаслідок цього робиться висновок про пріоритетність безпосереднього виробництва в системі способу життя людей. Все це не викликає сумнівів. Вони з'являються згодом, після аналізу реального життєвого процесу на основі абсолютизації визначальної ролі виробництва в суспільному житті й фактичному нехтуванні такими елементами, як розподіл, обмін, споживання, соціальна сфера, культура тощо [3]. Пріоритетність виробництва за рахунок інших складових частин суспільної цілісності не забезпечить якісного способу життя. Він визначається не лише безпосереднім виробництвом, а й усією системою суспільних відносин. Спосіб життя відбиває також рівень розвитку духовної культури суспільства, наявні типи світогляду, моральні норми, ціннісні орієнтації, що реалізуються у вчинках і діях людей, у їхньому ставленні до праці, інших людей, різних соціальних груп і суспільства в цілому [3]. Соціальна філософія наголошує на пріоритетності кожного елемента способу життя, на цілісності суспільства як соціальної системи, що функціонує завдяки виробництву й постає як живий організм з усіма особливостями економічних, соціально-політичних, ідеологічних, культурних, побутових, сімейних та інших соціальних відносин, які безпосередньо характеризують життєдіяльність людей. У центрі суспільства - людина. Без неї воно не існує. Як і матеріальні цінності не нагромадили люди - будівлі, знаряддя праці тощо - все це вмирає після того, як його залишили люди. Людина - суб'єкт і головна дійова особа суспільства. Цей висновок лишається неперечним незалежно від теоретичних побудов та ідеологічних домінант суспільного розвитку [4]. Підвищеній нині інтерес до вельми складної проблеми особистості, її структури, соціалізації поєднують насамперед потребами сучасної практики. Наша епоха - це епоха виходу широких народних мас на арену свідомої історичної творчості. Шириться масовий рух за виживання людства, поліпшення екологічної обстановки, мир між народами, соціальний прогрес, демократизацію суспільства, за реальні права та свободи особистості. За таких умов на перший план у розвитку практики, науки і філософії виступає питання взаємодії особистості і суспільства, що найтіснішим чином пов'язане з іншими проблемами філософії [4]. Необхідною умовою історичного розвитку людей, що здійснюють спільний процес суспільного виробництва, є суспільний розподіл праці, на основі якого відбулося те поєднання людських зусиль, яке дало могутній поштовх розвитку виробництва й суспільного життя. Розподіл праці можна називати суспільним, коли ті чи інші види праці закріплені за певними соціально-організованими групами людей, одні з яких беруть на себе функції управління, інші підпорядковуються. У процесі виробництва людьми свого життя виробляються і відтворюються соціальні відмінності, різного роду нерівність, формується і сама людина, котра завжди несе на собі відбиток суспільства. У процесі спільного виробництва людьми свого суспільного життя створюється певна форма суспільства, котра як би накладається на усі взаємодії людей. Найхарактерніші риси суспільного виробництва притаманні практично всім народам незалежно від обставин, за яких воно здійснюється. Одночасно кожний народ приносить у нього своє особливе та неповторне. Усі складові суспільного виробництва взаємопов'язані і виступають рівнозначними чинниками суспільного розвитку [5]. **Висновки.** Отже, спосіб виробництва - це матеріальна система, що, зрештою, функціонує як системотворчий елемент суспільства. Історія суспільства в певному розумінні є історією зміни способів виробництва. Це добре видно на прикладі історії технологічного способу виробництва, як єдності матеріально-технічного способу виробництва, як єдності матеріально-технічної основи та технологічних відносин: в історії людського суспільства один іншого змінили чотири технологічні способи виробництва: привласнюючий, аграрно-ремісничий, індустріальний, інформаційно-комп'ютерний. І

кожен з них характеризується специфічними знаряддями праці, характером праці і системою організації праці. За привласнюючого способу виробництва знаряддя праці були ручними; за аграрно-ремісничого - залізний плуг, худоба, вітряний та водяний млини, гончарний круг; за індустріально-комп'ютерного - автоматизована техніка.

Список використаних джерел

1. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13231/>
2. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/Phil/47.htm>
3. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_філософія
4. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13276/>
5. URL: <https://studfile.net/preview/5649988/page:29/>